

„Ново доба“ – религија „новог светског поретка“*

Мр Зоран Милошевић

С аспекта циљева твораца најновијег „новог светског поретка“ религија има значајну улогу у његовом утемељењу због веома значајног утицаја на свест људи. Покрет „ново доба“ (The New Age) по свему судећи има улогу да створи нову планетарну религију која ће бити „малтер новог светског поретка“. Чланак употпуњава лепену приступу „новом светском поретку“ с аспекта политике одбране. У трагању за изворником те нове религије долази се до Световног верског парламента у Чикагу 1893. године и П. Ле Кура, који је о Њу Ејџ покрету писао још далеке 1926. године у књизи *Доба водолије*. Садашњи протагонисти те „религије“ већином су азијски учитељи, произишли из основе обликоване од европских претходника који су својевремено одлазили на Исток и проучавали источњачке религије и верске покрете. Ширум света створене су заједнице Bhagwan, трансцендентална медитација и Мунова секта, које супротстављају свој модел друштва старој парадигми. Занимљиво је, по мишљењу аутора, да Њу Ејџ „пледира“ на просторе бивше Аустро-Угарске монархије. Такође је занимљиво да су религиозност „Новог доба“ афирмисали часописи који су у целини били носиоци идеологије разбијања СФР Југославије (то су, пре свега, „Нова ревија“ и „Часопис за критичко знаање“). Постојећи процеси на тлу бивше Југославије, а посебно у Србији, сматра аутор, показују да идеологија и религија „новог светског поретка“ постижу измену духовне парадигме народа, тако да ако се процес настави у СРЈ „могли бисмо да доживимо пораз искључиво на духовном плану“.

Увод

Наша социологија религије и политикологија нису проучиле феномен који је на политичку сцену ступио 1893. године и почетком шездесетих година овог века био запажен у Европи и Америци. То је покрет „Ново доба“. Покрет се представља као нова планетарна религија, односно као религија „новог светског поретка“. Аутори „новог светског поретка“ предвиђају да – поред светског пореског система, светског суда, светске армије, светске централне банке са заједничком валутом, светске социјалне државне помоћи, принудног свесветског економског планирања, укидања права на поседовање вла-

* Покрет „Ново доба“, који саопштава да у себи садржи све претходне религије, код нас је непознаница. То су гнезда – мреже, организоване групе (најчешће у облику секти), које се енормно развијају на Западу, па и код нас. Баве се самоостварењем и духовношћу, екологијом и науком, стварањем нове планетарне религије (А. Голшевчек). Задатак им је да постану везивни малтер „новог светског поретка“.

ститог оружја, принудне контроле светског наталитета и контроле образовања – наметну и нову религију светског поретка која ће укинути постојеће, традиционалне цркве.¹ О томе један аутор пише: „Присталице светске владе се гнушају утицаја које је *јудео-хришћанска религија* извршила на традицију и вредности наше цивилизације, но, важно је запазити да *кабала* није против религије *per se*. Пошто схватају да се њихов сан о Новом светском поретку *мора* базирати на религиозној основи, они настоје да замене традиционалне религије, нарочито хришћанство, религијом *хуманистичког интернационализма*“.²

Поход покрета „Ново доба“ на Европу није остао незапажен. Према свеевропском истраживању, које је потписао Ј. Керкхофс, јасно је да „Ново доба“ (*The New Age*) и у Европи има погодно тле за развој, нарочито у Средњој Европи, што аутор повезује с распадом Аустро-Угарске монархије.³ „Покрети као што су ‘New Age’ и ‘еколошка религија’ преузимају место традиционалне хришћанске религије“. То се види из података које је саопштио Керкхофс, јер све више Европљана верује у реинкарнацију, верске записе, Буду..., а постали су и несвесни дистинкција између религија. Такође, мешају и учења. Тако верник католик показује да његова вера више одговара вернику будизма. У Немачкој, на пример, 1988. године имали су 500.000 следбеника (званичних).

Да запажене промене у области религијске свести и припадности нису случајни след уплашених грађана показује живо присуство покрета – религије „Ново доба“, који се организовано шири. „... тзв. нови светски поредак, бучно је најављиван од стране Сједињених Држава и Европске заједнице као доба општег просперитета и среће за све људе на свету. Имајући привредну, војну и политичку премоћ, ове велесиле настоје да обликују и погодно идеолошко тле за стварање новог светског поретка, и то пре свега ширењем загађивачке масовне културе која се, путем медија, пласира у свим земљама света. Такозвани покрет Ново доба, *The New Age* (у даљем тексту Њу Ејџ) је популарна религиозност коју је нужно раширити зарад гушења самосвојних верских традиција у областима које треба придобити за укључење у процес ‘глобалног села’. Та религиозност је синкретистичка, безбојна, заснована пре свега на далекоисточним учењима (будизму и хиндуизму)...“

„Он се шири муњевитом брзином, ... Иза себе има огромну пропагандну машинерију, а читав низ стручњака ради за циљеве покрета – од нуклеарних физичара (Фритјоф Капра) до филмација (Спилберг, Лукас)“.⁴ Покрет је присутан и у Србији (Београд).⁵

¹ Гери Аллен: *Реците НЕ новом светском поретку*, Југославијапублик, Београд, 1992, стр. 27.

² Исто, стр. 159.

³ Јан Керкхофс, *Како је Европа верна?*, „Знамење“, 3–4/92, стр. 74–81 (текст ће се у нашем преводу појавити у зборнику о секуларизацији који припрема др Драгољуб Б. Ђорђевић у издању „Градине“ из Ниша).

⁴ *Ново доба – из хришћанске перспективе*, „Глас цркве“, 4/92, стр. 49–50. (подвукао аутор)

⁵ Протојереј Љубодраг Петровић, *Навала на Београд*, „Православље“, 15. новембар 1992, стр. 9.

Настанак планетарне религије „Ново доба“ не може се једноставно објаснити, јер се неко, изгледа, добро потрудио да заметне трагове. Познати католички теолог Јаков Јукић наводи да је покрет „Ново доба“ настао пре тридесетак година у високоразвијеним, урбанизованим срединама Сједињених Држава.⁶ Као даље изворе Јукић наводи источњачке религије, таоизам, алхемичаре, гностике, езотеристе, окултне учитеље... Томе додаје и најразличитија учења мистичара Екарта, ренесансног хуманисте Пико Дела Мирандола, теолога и метафизичара Ј. Бемеа, великог видовњака Е. Сведенборга, песника В. Блејка, психолога В. Џемса и К. Г. Јунга, палеонтолога Т. Де Шардина, књижевника Хакслија, публицисте Л. Паулса и Ј. Берглера, ауторе познате књиге *Зора Чаробњака*, филозофа Г. Дурана, социолога Д. Раисмана, савремене америчке психологе А. Маслова и Роџерса. То су, према Јакову Јукићу, *даљи рођаци* покрета „Ново доба“, док му се ближе порекло надовезује на европску езотеријску традицију прошлог века. У временској хронологији обично се на прво место ставља А. Кадрец, обновитељ модерног спиритуалистичког покрета, чије је учење делимично преузео Њу Ејџ у појму *chaneling*, а ту је и представник окултизма Е. Лев. Први је писао о Њу Ејџу, сматра Јаков Јукић, додуше неразговорно – П. Ле Кур у својој књизи *Доба водолије*, која је објављена давне 1926. године у Француској.

Ле Курове слутње – преобликовање друштвених установа, нужност међусобног комуницирања, укидање државних граница, успостављање планетарне свести и установљење једне светске владе видно се подударају са садашњим схватањима Њу Ејџа. Чини се да је, ипак, највећи утицај на новију идеологију Њу Ејџа извршила А. Бејли, из кругова европске дисидентске теозофије. Све то није утицало на Јакова Јукића да одреди старост покрета „Ново доба“ другачије од наведеног (око тридесетак година). Слично њему, и један други аутор⁷ сматра да је покрет „Ново доба“ израстао из модерне, односно постмодерне.⁸

Осим наведених редова из „Гласа цркве“ и „Православља“, само у неколико прилога објављених код нас запажене су критичке анализе о покрету „Ново доба“. Видети, на пример: Зоран Милошевић, *Нов оријентир на старом путу*, „Nissa“, 1-2/91.

⁶ Јаков Јукић, *Будућност религије*, „Матица Хрватска“, Сплит, 1991, стр. 250.

⁷ Позивајући се на П. Брукнера, *Тежак пораз за Европу* (интервју), „Нови Вјесник“, 20. рујна 1992, стр. 14.

⁸ Никола Бижаца, *О миленаризму и есхатону*, „Црква у свијету“, 3/92, стр. 152–153. Код тог аутора је занимљиво да је (пост)модерну везао за бујање секти, што је некада било инкопатибилно. Бујање и стални раст нових секти, очигледно инспирисаних и вођених Њу Ејџом, које су стручњаци називали „нове религије“, угрожавају католицизам, односно хришћанство. Свака од новопојављених секти настоји да поруши, или барем доведе под сумњу, једну од важећих (моралних) догми хришћанства. Тако је учљиво да је сексуална револуција, коју „Ново доба“ присваја као свој изум, уздрмала библијску заповест „не чини прелјубе“. То посебно погађа Католичку цркву, која негира потребу женидбе

Трећи католички теолог и публициста, Руди Концилија, опет на основу револуционарног говора, сматра да је корен покрета „Ново време“ у студентској револуцији из 1968. године. Револуционарни говор, значајан за студентске покрете, избија из говора најважнијих живих утемељивача покрета (Фергусонова и Капра), чему треба додати и њихово лично учешће у студентским немирима 1968. године.⁹ Намеће се питање зашто су се, под утицајем студентског протеста 1968, њих двоје одлучили за покретање преусмеравања у духовност. Наиме, студентски отпор 1968. године био је протест против потрошачког друштва; студенти су желели да обликују ново друштво у којем би потрошачки менталитет био побеђен. Студентска политичка воља није успела. Вође, као и већина учесника студентског протеста, резигнирани, повукли су се из политичког живота.¹⁰ Међутим, тај догађај је донео (и допринео) кристализацију нове спознаје: *Ако хоћеш да промениш друштво, мораш променити себе.*¹¹ То је основни разлог преусмеравања студентског покрета у САД (и другде) на подручје духовности. У Европи се тај преокрет огледа у ходочашћу једном манастиру који се налазио у малом непознатом селу.

Различитим мишљењима о времену настанка покрета „Ново доба“ потребно је додати и став православног свештеника протојереја Љубодрага Петровића да је покрет настао из теозофије и да га је основала Алиса Бејли 1945. године. Ако се наведена мишљења упореде са самопредстављајућим радовима припадника „Новог доба“, налази се да су прва делимично – више или мање – (не)тачна. Јаков Јукић је најближи истини, али је његов основни пропуст у томе што није детаљније сагледао корене настанка покрета „Ново доба“. Поред тога, већина наведених аутора заварала се причама о студентским спознајама, одре-

свештенства. В. В. Розанов је те примедбе упућивао и Православној цркви (иако је она прихватила могућност да се жене свештеници, али не и монаси). Према Розанову, Христос је прихватао само Бога, а пол је одбацивао као нешто нечисто, грешно и недостојно. Међутим, с негирањем пола за Розанова је престајао свет. (Андреј Сињавски, *Метафизика хришћанства Василија В. Розанова*, „Српски књижевни гласник“, 4/92, стр. 90).

Да је Католичка црква схватила опасност од „секти“ показује бројна литература посвећена том проблему. Код нас је, иначе, мало позната чињеница да иако секте делују, ипак више успеха имају на подручјима под јурисдикцијом Католичке цркве. О проблему секти РКЦ бавила се на бискупском синоду. Запазили су да тријумфују секуларне регије, као и све мудрости које долазе с Истока. Такође, *запањени* су повратком хороскопа, астрологије, ... (видети, *Евангелизирати „секуларизовану Европу“*, „Кршћанска садашњост“, Загреб, 1986, стр. 38–39; Wilhelm Bartz, *Секте данас*, „Кршћанска садашњост“, Загреб, 1984; др Јурај Коларић: *Кршћани на други начин*, „Веритас“, Загреб, 1976; *Лочине (секте) али нова верска гигања кот пасторални иззив*, у Еклезиолошка испрашања, Церквени документи, 35/87, стр. 41–57).

⁹ Руди Концилија, *Живети з богом данас*, Љубљана, 1990, стр. 179.

¹⁰ Руди Концилија, *Нова доба – иззив кристјаном*, у зборнику: *Нова доба*, „Прилога Третјера дне“, Љубљана, 1990, стр. 8.

¹¹ *Die neue religiöse Welle. Pastorale Hilfen zur Auseinandersetzung mit noeuem religiösen Bewegung ausserhalb der Kirchen*, Hamm 1985, стр. 15–48. Наведена спознаја није (пост)модерни, а није ни студентски изум. Мисао се налази у Библији, код Јована Крститеља и самог Христа. Биће да их је догађај око студентског протеста само нагнао да схвате ту мисао.

ђеном спонтанитету и слично. Избегава се признање да је то световна религија, вођена из једног центра. Дакле, према самопредстављајућим радовима, покрет је у даљој историји црпео идеје из времена крсташких ратова. Тада је немачки цар Фридрих Други био очаран шпанско-арапском културом, што је омогућило културни утицај Истока. Крајем 18. века источна култура је утицала, на пример, на Шопенхауера, Емерсона итд., а тада су традиционалне хришћанске цркве отвориле „врата“ утицају Истока.

Као формални почетак „Новог доба“ узима се 1893. година, када је у Чикагу (САД) сазван световни верски парламент, који је отворио пут мисији хиндуизма на Запад.¹² Пошто је Европа била затворенија према утицају источњачких религија од Сједињених Држава, Њу Ејџ се ширио у Калифорнији, нарочито после Другог светског рата. Социолози религије ту појаву (и политику) називали су америчком *цивилном религијом*. Као разлог за њено уважавање наглашавали су жељу политичког врха САД да се шаролика конфесионална и национална структура становништва социјализује на новим основама, односно да се прилагоди новим условима живота. Дакле, та религија има задатак у САД да интегрише и социјализује грађане према жељи власти. Анализе председничких говора од Кенедија и даље показале су да се ради на том концепту. Сви ти амерички председници су, наиме, у својим говорима одбацивали традиционалне цркве (али не и Бога, посмртни живот, награде за врлине, односно казну за грех), и верску нетолеранцију.¹³ У Калифорнији се несметано, дакле, развија религија која је касније названа „Ново доба“, недрећи из себе покрете који су уздрмали и саме основе дотадашње (и садашње) друштвене и религиозне парадигме: *хипи-покрет*, *сексуална револуција*, *мировни покрети*, *феминизам*, *хомосексуализам* и *посебна култура*, а на религиозном плану *небројене секте (прахришћанске општине)*. Култура настала у окриљу покрета „Ново доба“ самолегитимисала се као култура љубави и братства, надахнута небеским знамењем Водолије (Aquarius).

Институционализација, која се често негира, започела је и пре организовања наведеног световног верског парламента у Чикагу устављањем теозофског друштва, а нешто касније и *christian science*. Затим, прихваћена је ранохришћанска организација за масовно деловање (првобитне хришћанске општине), која се у социологији представља као гнезда – мреже, организоване групе које делују ка другима. Теолози их, због религијске организације и наступа, називају *сектама*.

¹² Harrie Salman, *Kultura New Agea*, „Часопис за критико знаности“, мај 1992, Љубљана (посебна издаја), стр. 12.

¹³ Зоран Милошевић, *Социјалистичка партија Србије, Српска православна црква и религија*, у зборнику: *Православље између неба и земље*, „Градина“, Ниш, 1991, стр. 223; Роберт Н. Белах, *Цивилна религија в Америци*, „Нова ревија“, 104/90; Марјан Смерке, *Цивилна религија в реалсоцијализму – концептуализација*, „Нова ревија“, 104/90; Ј. Кришнамурти, *Али опстаја Бог*, „Нова ревија“, 61–62/87; Jean-Luc Nanci, *Смисел то смо ми*, „Нова ревија“, 80/88; Марко Погачник, *Нова парадигма – нотарнији видик*, „Нова ревија“, 75–76/88. Што се тиче земаља Варшавског пакта (реалсоцијализма) наведени текст(ови) наводе на закључак да је смисао реалсоцијалистичке цивилне религије био једнак оном на Западу – стварање услова за укоревљавање нове религиозне и друштвене парадигме.

Успостављање властите духовности и идеологије, на основу источњачких религија, није било изворно. Наиме, то је учење које су прерадили западњаци (Европљани и држављани Сједињених Америчких Држава) који су одлазили на Исток и проучавали источњачке религије, те исламске верске покрете назване Суди и Бахаи. После Другог светског рата проучена су и јапанска и тибетанска духовна учења, па су крајем шездесетих година (када неки лоцирају настанак „Новог доба“) из Азије дошли бројни учитељи који су успостављали своје заједнице, иако, већином, нису били рођени на Истоку! Тако су створене заједнице *Bhagwan*, *Трансцендентална медитација* и *Мунова секта*. Ти азијски учитељи произишли су, дакле, из основе коју су обликовали европски претходници. Сви ти Европљани и Американци рођени су у годинама између 1875. и 1900, а прославили су се културом „Новог доба“. Међу њих се убрајају имена која Јаков Јукић наводи као „далеке рођаке“ Њу Ејџа: *Јунг*, *Асађоли*, *Хесе...*

Та група је понудила неке нове изазове публици жељној искушења и новина. Тако је *Рајх* осмислио и понудио публици *сексуалну револуцију*; педесетих година њуејџеровци нуде Американцима *искушење дроге* у облику *LSD-25*, мескалина... (*Хаксли*, *Вотс*, *Лири*). Циљ је био *научноекспериментални*, јер се желео прелазак на изучавање других нивоа људске свести. Тако су уз помоћ средстава која делују на психу скренули пажњу на истраживање дубине људске свести, што су и прихватили прво хуманистички оријентисани научници, а потом и трансцендентални психолози. Дрога је имала посебну улогу у обликовању даљег правца деловања покрета. Књижевник А. Хаксли је отворено изјављивао да сматра невероватном претпоставку да ће човечанство у целини икада бити у стању да се одрекне вештачких рајева и имао је највећу заслугу у пропагирању дроге. Надао се да ће употребом дроге *LSD-25* успети да посети светове који су Блејку, Сведенборгу или Јохану Себастијану Баху били дом. Тај експеримент је изведен 1953. године, под супервизијом познатог научника Хамфри Осмонда. Дрога је интензивирала Хакслијева религиозна осећања, а потом је написао књигу о својим доживљајима под дејством дроге и задобио невероватну популарност међу младима. Године 1960. већ је формиран наркомански покрет. Камен који је покренуо дуго припреману лавину бацио је др Тимоти Лири, који је појео неколико халуциногених гљива и тај доживљај описао као своје најдубље религиозно искуство.¹⁴ Властито искуство било је пресудно за његова даља научна истраживања, али и опредељења, па чак и животни пут. Хакслијеву књигу *Врата перцепције*, као и неке радове Хермана Хесеа, користио је као приручник за психоделични пут у несвесно. Са истим циљем провео је и прерадио *Тибетанску књигу мртвих*, јер је нашао фрапантну сличност између свог дела и својих

¹⁴ У историји су познати случајеви употребе разних дрога. Тако има аутора који сматрају да је прво човеково религиозно осећање зачето под утицајем дрога, халуциногених гљива и сличних наркотичких средстава. Тајна је, за сада, да та мистичка стања и искуства нису истоветна.

психоделичних искустава. Лири је својим списима, обраћањима младима, те другим облицима комуникације с публиком „неосетно заробио имажинације више милиона младих људи широм света и одвојио их од уобичајеног начина мишљења и расуђивања“.¹⁵ За своје пројекте заинтересовао је и Ричарда Алперта, с којим је изводио експерименте над групама од по 25 добровољаца, а под властитом супервизијом. Ти људи су почињали и сами да експериментишу користећи дроге LSD-25, маскалин и нарочито марихуану. Циљ им је био мењање стања свести. Најважнија достигнућа тих експеримената јесу сазнања да се дејством разних дрога може постићи озбиљна *измена свести*, мењају се ставови према вредностима и бришу неке границе, свет се доживљава као једно итд.¹⁶ Закључак аутора студије *Дрога и људско понашање* указује да дрога није за свакога. Прво, човек који је примењује мора бити интелигентан, емоционално зрео, добро прилагођен, с богатим животним искуством и задовољавајућим општим образовањем. Међутим, млади нису добро разумели Хакслија и Лирија када су их позивали на масовну и неконтролисану употребу дроге, па су неискусни „загризли“ у опасно подручје. Тако нису сви доживели једнако искуство. Неки су имали сасвим негативна искуства. Петровић наводи да LSD-25 може да буде од одређеног професионалног интереса и користи за теологе, филозофе и антропологе, ради стицања нових или продубљивања старих знања, и то под условом да их узимају под стручном супервизијом и у строго контролисаним условима. Међутим, Жан Пол Сартр је узимао дрогу да повећа своје искуство и доживео је веома непријатно искуство: нападе предмета, који су оживели, као и друге непријатности, тако да их више није узимао. Дакле, према тврђењима тих истраживача, употреба дроге омогућује, мање или више, снажна религиозна и мистична стања. У оквиру продора филозофије „Новог доба“ на подручје бивше Југославије ваља разумети и појачане захтеве за употребом и легализацијом дроге. Те акције су нешто израженије у Словенији, а мање у Србији. Петровић наводи да се дрогом може читав народ (народи) држати под контролом, као што су то учинили Енглези са Кинезима (за време опијумског рата и касније). Пошто је постојао извесни јаз између културе „Новог доба“ и модерне науке, сматра се да је мост успостављен делом *Тао физике*, аутора Фритјофа Капре.¹⁷

Истраживања с дрогом њуејцовци убрајају у културу свог покрета. Није, дакле, случајно што су хипи-групе користиле дрогу, што су се организовале у мале заједнице (али не само оне) и слично. То је био експеримент за организацијски модел који је требало проверити пре него што се крене ка оним који нису заинтересовани за „нови светски поредак“, као ни за његову религију. Модел је пронађен (прахришћанске општине/заједнице) и наметање културе, односно инсистирање да се други мењају према њиховом моделу могло је кренути ка масовним

¹⁵ Др Стеван П. Петровић, *Дрога и људско понашање*, II издање, „Дечје новине“, Горњи Милановац, 1989, стр. 24 (подвукао аутор).

¹⁶ Исто, стр. 103.

¹⁷ Дело је преведено и код нас, у тиражу од 2.000 примерака. Видети: Фритјоф Капра, *Тао физике*, „Опус“, Београд. 1969.

акцијама. У акцију се креће, обично, од тзв. *маргиналних* друштвених група, које, потом, „пробијају лед“ у рушењу старе парадигме. Тако је и крај ЈНА у СР Словенији, односно СФРЈ, почео акцијама „хомосексуалаца“, „секти“ Јеховиних сведока, назарена, и слично.

Да се прихвати наведена култура помажу и одређене технике. Најприсутнија је тзв. техника опуштања, пробоја блокада у човеку, што омогућава иступање из себе у стање екстазе. Поред те технике, за постизање екстазе А. Маслов је предлагао употребу дрога (попут Хакслија, Лирија и др.) LSD-25, психоцибина, као и медитацију.¹⁸ Најједноставнији пут до екстазе су музика и плес – сматрао је Маслов. Дакле, јасно је да „Ново доба“ супротставља свој модел друштва старој парадигми. То теолошки објашњавају жељом да се од уравнотежења срца – чему тежи хришћанство (рад у фусноти 18) – крене ка уравнотежењу ума.¹⁹ Тиме наглашавају да свету желе да подаре нову парадигму, а у оквиру ње назначавају се одређене потребне реорганизације, одбацивања итд., на пример, војске и рата. Зато је Њу Ејџ *подстакао* мировне покрете – које назива *најбољим чедом*.²⁰ Отуда „секте“ које пропагирају одбијање оружја и имају за циљ да укажу на другачије моделе понашања грађана и антиратни центри који позивају и делују ка капитулацији (пред „новим светским поретком“), нудећи грађанима неотпор и прихватање стања у времену када би отпором очували свој идентитет и интегритет, али и угрозили властиту безбедност. Све то тренутно и може бити повољније по самог грађанина, али је изузетно неповољно за идентитет заједнице и њене интересе, као и за самог појединца.²¹

Мировни покрети организовани су одмах после Првог светског рата и у Европи (Енглеска). Организацију *Peace Pledge Union*, њуејдцови

¹⁸ Преглед о том проблему, поред бројних књига о срдечној/срчаној молитви у православљу, даје Б.П.Вишеславцев, *Срце у хришћанској и индијској мистици*, „Градина“, 3-4-5/92, стр. 39-66.

¹⁹ Марко Хрен, *Il Faut*, „Часопис за критико знаности“, мај 1992, стр. 36.

²⁰ Исто, стр. 38.

²¹ Мировни покрети користе верске, религијске разлоге у почетку свог деловања да би касније усвојили и друге аргументе. У хришћанској Библији има део који иде на руку пацифистима: „И судиће међу народима, и караће многе народе, те ће расковати мачеве своје на раонике и копља своја на српове, неће дизати мача на народ, нити ће се више учити боју“ (Књ. прор. Ис. 2-4). У садашњем тумачењу хришћанске цркве да се то односило на паганску власт, према којој хришћанин није требао да буде покоран, дакле ни да служи војску у таквој држави. Сада су мировни покрети покренули питање одбијања службе војног рока и тзв. цивилног служења. То одговара „новом светском поретку“, и зато се и захтева. Није случајно што је својевремено покренута иницијатива у ОУН да се легализује и одбијање регрутације. „Нови светски поредак“ који жели ненаоружаног и војно необученог грађанина вероватно је жалио што то није усвојено. Што се тиче мировних покрета у САД, први такав покрет појавио се 1815. у Њујорку, а први међународни конгрес пацифиста заседао је 1843. у Лондону. У свему томе активни су били амерички научници. Мировни покрет, у суштини, заговарао је разоружање и био је против блоковске политике. Видети: Зоран Милошевић, *Мировни или дефетистички покрет*, у: *Одрбана између сна и јаве*, АИЗ „Пословни биро“, Београд, 1992, стр. 20; Michael Randi, *Милитаризам и репресија*, „Гледишта“, 11-12/81, стр. 79; Јанез Јанша, *Уговор вести ин цивилна служба в Југославији*, „Часопис за критико знаности“, 97-98/87; В.Г. Козлов, *Мир без оружја*, „Знание“, Москва, 1965, стр. 9; Др Антон Беблер, *Разоружитељ*, „Комунист“, Љубљана, 1981; Бојан Грбовић, *Мировни покрети*, ИИЦ ССО Србије, Београд, 1987, Немшки ин францоски шкофје о миру, ЦД, 19/84.

сматрају својом организацијом.²² Прави размах мировни покрети доживљавају у време борбе против размештања нуклеарних ракета у пет европских држава на прелазу у седамдесете године. Тада су се, коначно, обликовале институције, комуникацијске везе и слично. Од једноставног одбацивања рата, на почетку деловања, мировни покрети крећу у афирмацију активног приступа и позитивних мировњачких вредности.²³ То су: ненасиље, неутралност, мирне промене граница, мирна раздвајања држава на нове државе, кооперативност, поштовање различитости, поштовање људских права, поштовање права жене итд. Као пример успешног покрета њуејровци наводе покрет ГСоА: Покрет за Швајцарску без војске, који је осамдесетих година захтевао референдум о укидању војске у Швајцарској. После петогодишњег деловања мировног покрета 36,5 одсто Швајцарца се изјашњава за државу без војске.²⁴

Своју активност покрет „Ново доба“ спроводи кроз све области људске делатности, односно кроз све људске интересе: науку, културу, уметност (филм, позориште, књижевност, стрипови – део стрип-продукције штампан је и код нас; то су стрипови о *Бетмену*, касније и филмови, *Дилану Догу*, *Модести Блејз* итд., чиме се промовише мисаоност тог покрета на свим нивоима људског узраста, а нарочито се посвећује пажња деци и омладини), религију, окултизам, магију, медицину, здраву исхрану, источњачки приступ сексу... Све наведено именују водолијиним завером! Мерилин Фергусон, која заједно с Капром представља живе (именоване) вође покрета у садашњем тренутку, објашњава водолијину заверу на следећи начин: то је завера без политичке доктрине, без манифеста.²⁵ *Завереници желе политичку моћ само зато да би је распршили.* Завереничке стратегије су прагматичне, чак научне, мада су перспективе које отварају, у крајњем – мистичне. „Ова пријатна мрежа за ново људско деловање, која је шира од реформе и дубља од револуције доноси историјски нову културну усмереност.“²⁶ Завереници се удружују у мале заједнице у свим местима и институцијама. Обликовали су „националне не-организације“. „Неки завереници осећају снажан национални, чак интернационални значај покрета и активни су код уједињавања других“.²⁷ Своју базу и основу, али и организацијски модел, покрет „Ново доба“ има у тзв. маргиналним друштвеним групама (војска) и у свим осталим друштвеним слојевима, по могућству.

Зашто се аутори планетарне религије „Ново доба“ користе водолијом? Мит о водолијином периоду разгорео се шездесетих година, мада је постојао у езотеричким круговима и крајем 19. века. Ослања се на

²² Срби трпе стални утицај „секти“. Према једној статистици из 1898, од око 10.000 назарена у Угарској половина – 4.460, отпада на Србе. Такође, познато је да је Енглеска влада штитила назарене у Србији. То је чинио и Макензи (Др Лазар Милин, *Црква и секте*, Епархија жичка, Београд, 1982, стр. 61).

²³ Случајно или не, та залагања се савршено поклапају са званичним америчким и западноевропским, Радомир М. Милашиновић, *СИА, моћ и политика*, „Биротехника“, Загреб, 1984.

²⁴ М. Хрен, *исто*, стр. 39.

²⁵ Мерилин Фергусон: *Воднарјева зарота*, „Часопис за критико знаности“, мај 1992, стр. 6.

²⁶ *Исто*.

²⁷ *Исто*, стр. 22

ритам промене цивилизацијских периода у оквиру астролошког циклуса тзв. Платонове године. Платон је први заговарао мишљење да поред земаљске, постоји и сунчана година – време које је Сунцу потребно за један круг кроз зодијачка сазвежђа. Тај круг траје нешто дуже од 24.000 земаљских година, а могуће га је пратити и опажати. Искуства говоре да Сунце борави приближно 2.000 година у истом сазвежђу, а тада посебне снаге тог сазвежђа одлучујуће утичу на догађаје на Земљи, те напредак и сутон различитих култура.

У последње 2.000 година – од почетка нашег бројања напред – Сунце је боравило у знаку Рибе. К. Г. Јунг, у својој књизи *Aion*, истражује архетип рибе и сликовито описује природу периода који истиче. Звездано знамење Рибе састављено је од две рибе окренуте на супротне стране, које тако означавају непомирљиве супротности, које веже само нит коју изнуђује искуство њихове двојности. Тако се догодило да је протекло време (доба) било подељено на супротстављене половине. Прва је имала врхунац у средњем веку, а обележје јој је успамтела верност (религиозност). Тада су градили готске катедрале као израз тежње да се човек отргне од материјалности света и подигне у подручје божијега. Потом се са ренесансом ритам времена (доба) нагло заокренуо. Пажња је све више усмерена у супротну страну, ка материји. С настанком науке крајем 18. века побеђују мисли разума, а већ на прагу 20. века човек је у цивилизацији која своје снаге усмерава ка овладавању материјалним светом. После искуства прве крајности, човечанство се на крају 20. века налази у болести психичких и еколошких проблема друге крајности. У том критичком периоду почиње да се указује утицај новог времена (доба) Водолије. Астрономски је изузетно тешко, скоро немогуће, одредити тренутак када Сунце долази међу звезде новог зодијачког знака. Тешкоћа настаје стога што се не ради о неком објективном мерилу, већ, пре свега, о променама на духовном нивоу. Тако се тренутак преласка из сазвежђа и утицаја Риба у подручје Водолије изједначава са 1968. годином.

Звездана знамења Водолије, по природи духовних сила које ослобађа у човеку, супротност су знамењу Риба. Аквариус је водоносац, који излива воду из врча – ради се о симболу синтезе. Ако се, наиме, вода разлије и неизоставно залије све што дохвати, својом прозирном материјом неминовно све интегрише. Ради се, дакле, о процесу синтезе. Неки су убеђени да је вода коју просипа Водолија она сила која се назива љубав.

Пад „железне завесе“, која је свет делила на половине, значајан је симбол Водолијиног времена (доба). Иако се донедавно чинило да је време Рибе непобедиво, а тиме и подељеност, показало се да промене делују изнутра. Људска цивилизација се, према том учењу, не може одупрети космичком циклусу, који у овом примеру симболизује Платонова година.²⁸

²⁸ Марко Погачник, *Духовне силнице човека нове добе*, у зборнику „Нова доба“ (Прилога Третјег дне), Љубљана, 1990, стр. 45–47.

Реч парадигма је грчког порекла (при-мер – кажем, доказујем), а у савременој социолошкој литератури означава синоним за узорак, модел, правило или упутство које садржи тај модел.²⁹ Израз је увео Томас Кун, историчар науке и филозоф, 1962. године, књигом *Структура научних револуција*. Неизвесно је да ли и тај аутор припада култури Њу Ејџа. Али, у једном накнадном раду, у полемици с критичарима књиге, објаснио је да када говори о *парадигми* мисли да је она (парадигма) оно што је заједничко члановима – и само члановима – научне заједнице.³⁰ Но, у случају „Новог доба“, према тумачењу Антона Трстењака, *парадигма* има другачије, више социолошко значење. Израз се, потом, пренео и у друге сфере и друштвене науке. Тако се говори о образованим парадигмама, парадигмама градског плана, променама парадигме у медицини итд., што, изгледа, нема везе с покретом „Ново доба“.

У нововременској употреби појам парадигма говори о моделу свеукупног живота који треба *мењати* јер нам прети катастрофа. Планета се суочава с различитим проблемима на све четири стране света, мада различитог обима и интензитета, наравно и природе. Зато се у свету поставља питање да ли је дошло до краја света или смо у времену преокрета. Пошто одређене снаге шире апокалиптичка виђења, „Ново доба“ их одбацује нудећи оптимизам – јер за њих је ово време преокрета: *није крај света већ време преокрета*. Али тај преокрет захтева да се досадашња *картезијанска парадигма* уређења друштва (која је зачета у античкој Грчкој) одбаци; за њу је значајна супротстављајућа двојност: *res cognitas* (дух) и *res extensa* (материја). Дакле, из те парадигме развила се, према учењу „Новог доба“, садашња једностраност, смртоносност, рационалност, природно-научна конструкција света која тежи и диктатури историјом! Та парадигма тежи да се свет организује на науци и техници и *апсолутизацији самоодлучивања човека*, при чему се проглашава смрт Бога, намеће псеудорелигија напретка која тежи к једном циљу: неограниченој продукцији, апсолутној слободи и неограниченој срећи (уживању). Односно, тежи власти, власништву и сласти!

Одбацујући прву, картезијанску парадигму, аутори покрета „Ново доба“ нуде *нову парадигму: ако желимо да преживимо морамо начинити скок у ново, ризиковати радикалну „трансформацију“ свести*. С променама појединачне свести моћи ће одоздо ка горе да се промени друштво (пример одбијања служења војске), превладала би се постојећа противуречност и конфликти, почели бисмо да живимо у мирном, љубављу прожетом животу. Тако се долази до пароле коју су, наводно, спознали студенти револуционари: *Ако хоћеш да промениш друштво, мораш променити себе!* Задатак религије „Новог доба“ у том контексту

²⁹ Антон Трстенјак, *Нова парадигма*, „Церкев в садањем свету“, 9–10/90, стр. 155.

³⁰ Томас Кун, *Додатне мисли о парадигмах*, „Часопис за критико знаности“, 64–65/84, стр. 53–68.

представља стару формулу примењену на нову реалност. Деловањем на људску свест (да се измени) у корист нове парадигме („новог светског поретка“) нова *планетарна* религија, у суштини, представља *везивни малтер* у учвршћивању хијерархије створене новим „светским поретком“, који треба да делује овековечавајуће, цементирајуће, јер аутори предвиђају да *ера Водолије треба да траје 2.155 година*.

Поставља се питање какво је верско учење покрета „Ново доба“ и како може да делује на учвршћивање (ливење) нове парадигме. Наиме, покрет „Ново доба“ не схвата Бога и свет попут хришћанства. Док је у хришћанству присутно тројство (плурализам у једном): Бог, Син и Свети Дух, дотле је нововременски бог „космичан“.³¹ Све што јесте јесте космос. Сваки саставни део космоса садржао би податке о целокупној васиони и повезан је са свим другим деловима. То је присутно у човековом мозгу, а космос у учењу „Новог доба“ само је једна велика духовно-материјална јединица која се простира кроз неограничен простор. Свет је у тој бесконачности разумно уређен, а дели се на надређене и подређене сфере или области. Сам Бог, као „космички дух“, према Фритјофу Капри био би „самоорганизујућа динамика свег космоса“, према другима – Бог као „космички дух“ представља „магично поље снаге“, према трећима – „космички плес енергије“, а према четвртим – „васионску љубав“. Дакле, Бог се, посматрано теолошки, схвата по узору Индије. Тамо је Брахма безличан – узрок, извор и основа бивања. Тако покрет „Ново доба“ казује о Богу као о божанској тачки света, која је једна тачка у васиони и која нам је заједничка. Дефиниција нововременског бога, дакле, може навести и на неке практичне импликације (попут протестантизма, који је развио „дух“ капитализма). Бог није личност, остаје само недељив делић целине, систем укључен у шире системе.³² Слобода је – по уопштеној системској теорији – *релативна аутономност система*, који расте и зависи од околине. То значи – пише А. Гомшевчек – *да се људска слобода спонтано прилагођава на једно и динамичку целину која је у њој присутна и са њом идентична*. У том смислу, сматра се да идеологија нове „планетарне“ религије одбацује терет људског зрења и личне одговорности, а нуди нерацистички и регресивни модел искуства Бога у смислу некакве универзалне симбиозе. Таква (теолошка) догматика одговара жељама твораца „новог светског поретка“, који теже да та религија оправдава настојање да човек постане део система којем ће прилагодити

³¹ Одакле потиче недоумица и негирање бога који се очовечио? У позадини таквог мишљења је *паганско* гледиште на свет и бога који је потпуно другачији од хришћанског. То што називамо *пагански* поглед на свет и бога Ханс Фон Урс Балтазар и Антон Стрле именују „космичком силом света“. Она произилази из учења у старој Грчкој. Космос означава васионско. Разумско уређење света назвали су *logosom*. *Physis* означава природу. Све троје: *kosmos*, *logos* i *fizis* у најтежњој су вези. Према томе, космолошка сила света значи разумски уређену природу у васиони, која се пење у подређене и надређене сфере или области. Опширније: Др Антон Стрле, *О скривености Бога*, Љубљана, 1972, стр. 24.

³² Аленка Гомевшчек, *Кршћанство ин церкев тер Нењ Аге*, „Церкев в седанјем свет“ 9–10/90.

и своју слободу – како би настала глобална симбиоза човечанства. На врху створеног поретка остају исте државе као и у старој парадигми, при чему се одржавање поретка не препушта оружју и војсци (сили) – мада се она не искључује ако је јединствена, „заједничка“, планетарна сила – већ идеологији „Новог доба“.

Закључак

Наведени модел је сличан већ виђеном протестантском моделу. Одвајањем од Католичке цркве протестантска етика је створила капиталистичку парадигму, о чему је убедљиво писао Макс Вебер у књизи *Протестантска етика и дух капитализма*. Даље, јасно је да ће због одбацивања хришћанства и хришћанске парадигме следити и одбацивање „Новог доба“ од стране хришћанских цркава, бар у теолошко-догматском делу, ако то не учине и у политичком. Тај процес се добро може пратити у литератури. Тиме се ствара нови конфликт, који може попримити и класичне облике верског сукоба, посебно због тога што Њу Ејд пледира на просторе (бивше?) Аустро-Угарске монархије. Отуда религиозност „Новог доба“ афирмишу часописи који су у целини и били носиоци идеологије растурања СФР Југославије. Пре свега, „Нова ревија“ и „Časopis za kritiko znanosti“, у којем је покрет и представљен словеначкој јавности.³³ Иако је сарадња на политичком подручју при успостављању „новог светског поретка“ између САД, ЕЗ и Ватикана очигледна, тешко да је могућа сарадња на теолошко-догматском плану, што би водило одрицању Католичке цркве од Библије. У перспективи, отпор „Новом добу“, када се стигне до догматике, може довести и до сарадње Католичке и Православне цркве. Поред осталог, поставља се и питање аутентичности религије „Новог доба“ уколико подржава репресију, јер су групе (мреже) изазивале и учествовале у сецесији, на пример Словеније (на разне начине), и применом репресије. Ако је то заиста нова парадигма, зашто се ослања на репресију?

На нашем простору тек ће следити интердисциплинарно истраживање Њу Ејда, при чему би требало посебно проучити маргиналне друштвене групе, као и залагања неких познатих интелектуалаца. Поред тога, ваља одати признање ауторима „новог светског поретка“ за програм који су осмислили и који перманентно остварују. Али, успех у наметању нове парадигме не зависи само од њих... То нама поставља задатак за проналажење решења за енигму „нови светски поредак“. Јер, постојећи процеси на тлу бивше СФРЈ, а посебно у Србији, показују да идеологија и религија „новог светског поретка“ постижу измену духовне парадигме нашег народа. Тако да, ако се процес настави, оружјем не би имао ко да рукује. Били бисмо поражени искључиво на духовном плану.

³³ У попису словеначких извора 26 чланака је из „Нове ревије“, потом следи мањи број чланака из „Часописа за критико знаности“ (не рачунајући посебно издање, где је покрет представљен кроз 64 рада), док остали доносе по један – два прилога. Од критичких радова постоји један католички зборник и десетак чланака у властитим публикацијама.